

якоїсь загальної бібліотечної бази», «Добре було б залишити замовлення, а бібліотекар би підказав в якій бібліотеці можна ознайомитися з електронним примірником книги чи іншої літератури», «Я б хотіла, щоб підручники можна було так само скачувати як художню літературу», «Хотілося б, щоб замовляти літературу можна було б дистанційно, а коли приходиш, – відразу отримувати замовлення, а не оформляти їх письмово», «Хотілося, щоб на сайті бібліотеки студентам дозволили викладати свою інформацію»... Як бачимо, студенти не пред'являють якихось претензій, не виказують завищених вимог, не ставлять нездійснених завдань. Все чого вони прагнуть – це осучаснення бібліотечного обслуговування. На нашу думку, співпраця бібліотеки зі студентами дозволить вивести бібліотечні сайти на якісно новий рівень, розширити коло користувачів, забезпечувати необхідною інформацією на відстані тощо.

Отже, сучасні технології, які активно впроваджуються в роботу бібліотек, значно розширили їх функції та можливості. Однак, як показує анкетування, студенти-користувачі поки що не завжди віддають перевагу бібліотечним ресурсам. Разом з тим, необхідно відзначити значну роботу бібліотечних працівників на зустріч своїм користувачам. Відповідно до потреб часу бібліотеки поступово перетворюються із організацій, функцією яких є збереження опублікованих документів і організація їх використання, у своєрідні інформаційні центри, які активно підкоряють Інтернет-простір. Плідною і корисною, на нашу думку, буде співпраця користувачів-студентів і бібліотекарів для забезпечення і успішного функціонування бібліотечних веб-сайтів, де у віртуальному просторі презентувався б науковий, освітній та інтелектуальний потенціал бібліотеки з метою задоволення потреб всіх категорій користувачів.

Джерела та література

1. <http://www.academy.gov.ua>
2. <http://www.donnu.edu.ua/uk-ua/library/Pages/default.aspx>
3. <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3>
4. http://libr.luguniv.edu.ua/services/virt_exhibitions/index.html
5. <http://snu.lg.ua/welcome.php>
6. <http://lib-hdak.in.ua/>
7. <http://www.pu.ac.kharkov.ua/library>

Людмила Власенко
м. Полтава

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Маніфест ІФЛА/ЮНЕСКО Про публічні бібліотеки (The UNESCO Public Library Manifesto) – це декларація міжнародної спільноти, в якій сформульовано мету, завдання і керівні принципи організації діяльності публічних книгозбірень у постійно змінюваному інформаційному світі. В ньому визначено функції публічної бібліотеки на засадах соціальної відповідальності, серед яких основними є: залученість до читання, сприяння освіті і самоосвіті, розвитку особистості, прилучення до культурної

спадщини, надання муніципальної інформації і забезпечення інформаційного обслуговування місцевих підприємств та ін. Особливо наголошується, що послуги публічних бібліотек мають бути доступними всьому населенню [1].

Розуміючи мету розвитку бібліотек сьогодні – перетворення бібліотеки в багаторівневий інтегрований інформаційний центр, який би поєднував в собі функції традиційної бібліотеки, нові інформаційні послуги, які потребує суспільство та сучасне е-обслуговування користувачів, бібліотеки Полтавської області використовують багаторівневу систему обслуговування користувачів. Це і традиційне обслуговування книгою користувачів у читальних залах і на абонементі, це і надання інформаційно-бібліографічних послуг, це і масові заходи, які направлені на освітнє, просвітнє та патріотичне виховання і обов'язково сьогодні – це надання інформації через сайт чи блог бібліотеки, через «віртуальну довідку», та безпосереднє навчання в бібліотеках користувачам інтернет-технологіями, як для користувачів, так і для бібліотекарів.

В Полтавській області 799 публічних бібліотек всіх систем і відомств (дані на 01.01.2016), 8 інших відомств (профспілкові), Міністерства культури – 791, із них: обласні бібліотеки – 3 (Полтавська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. П. Котляревського, Полтавська обласна бібліотека для юнацтва імені Олеса Гончара, Полтавська обласна бібліотека для дітей імені Панаса Мирного); ЦРБ – 25 (в кожному районному центрі області); ЦМБ – 3 (Полтава, Кременчук, Горішні Плавні); бібліотек-філій – 717 (сільські б/ф); дитячих – 43 (в кожному районному центрі, у т. ч. в Кременчуці – 9, в Полтаві – 5, Глобинському р-ні – 2) [2, с. 2].

Населення Полтавської області на 01.09.2016 р. – 1 431 026 чоловік, кількість користувачів публічних бібліотек – 547,9, із них 283,4 в сільській місцевості, в % відношенні 38,2% населення Полтавської області користується послугами бібліотек, в сільській місцевості – майже 20%.

Традиційні ресурси бібліотек базуються на документах, документ — це передбачена законом матеріальна форма одержання, зберігання, використання і поширення інформації шляхом фіксації її на папері, магнітній, кіно-, відео-, фотоплівці або іншому носіїві. Документом можна назвати будь-який матеріальний носій, на якому зафіксовано інформацію з метою її збереження та передавання її в часі та просторі [4, Ст. 313].

Документальний фонд бібліотеки (книжкові і періодичні видання) та система каталогів і картотек складають традиційний фонд бібліотек.

Бібліотечний фонд Полтавської області (в тис. прим.) – 10926,55, бібліотечний фонд сільських бібліотек – 6071,67. За видами документів в тис. прим.: книги – 9998,13; періодичні видання – 908,17; аудіовізуальні матеріали – 18,78; електронні видання – 1,47.

Бібліотечний фонд сільських бібліотек за видами документів (тис. прим.): книги – 5643,57; періодичні видання – 427,29; аудіовізуальні матеріали – 0,61; електронні видання – 0,20.

Бібліотечний фонд Полтавської області за мовами документів (в тис. прим.): українською мовою – 5100,03; російською мовою – 5795,20; іноземними мовами – 31,30.

Бібліотечний фонд сільських бібліотек Полтавської області за мовами документів (в тис. прим.): українською мовою – 3180,63; російською мовою – 2890,77; іноземними мовами – 0,27 [2, с. 6-11].

В той же час бібліотеки стають виробниками власних електронних інформаційних ресурсів:

- це електронні каталоги і картотеки (БД бібліотеки),
- бібліотечні веб-сайти і бібліотечні блоги,
- створені бібліотеками самостійні оригінальні ресурси і продукти (електронні бібліографічні ресурси: електронні бібліографічні покажчики, календарі знаменних і пам'ятних дат, віртуальні довідкові служби, віртуальні книжкові виставки),
- придбані бібліотеками бази даних та електронні документи на дисках,
- ресурси у вільному мережевому доступі та інтернет-ресурси, на які бібліотека дає посилання (лінки).

І традиційні і електронні ресурси складають інформаційні ресурси бібліотеки.

Матеріально-технічна база бібліотек Полтавської області включає од. оргтехніки (дані на 01.012016): всього 779 комп'ютерів (676 підключені до мережі Інтернет), в сільській місцевості – 203 комп'ютера (169 підключено до мережі Інтернет), копіювально-розмножувальна техніка – 498, мультимедійне обладнання – 334 [2, с. 4-5].

Провідне місце в інформаційному просторі регіону займає Полтавська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. П. Котляревського <http://library.pl.ua/> – головна бібліотека Полтавської області, це не тільки центральне сховище творів друку українською та іноземними мовами, осередок формування джерелознавчої та бібліографічної бази з історії та культури Полтавщини, науково-методичний, інформаційно-соціальний і освітній заклад, а і сучасний інформаційно-комунікаційний і культурний центр, завдяки якому полтавська громада навчається, отримує сучасні е-послуги, спілкується, знайомиться з творчістю українських письменників та митців, вивчає історію та культуру рідного краю. З 1995 р. в бібліотеці створена ЕКС БД «Бібліографія», з 2004 р. введена АБІС ІРБІС. База даних ПОУНБ імені І. П. Котляревського на жовтень 2016 р. (тис. записів):

- ЕК – 295891, ЕК книг іноземними мовами – 7428, ЕК нотних видань – 8698;

- ЕКС «Бібліографія» – 387264, ЕКС з краєзнавства – 126725, ЕКС з сільського господарства – 38560, ЕКС відділу технічної літератури – 47125, ЕКС відділу мистецтв – 1586, ЕК реєстраційна відомість описів винаходів СРСР – 75077;

- Зведений каталог періодичних та інформаційних видань, передплачених провідними бібліотеками м. Полтави на перше півріччя 2016 року» (ведеться в електронному вигляді з 2004 р.) http://library.pl.ua/nashi_vidannja/zvedenij_katalog/ZKPV_2016_1.pdf;

- Інформаційний електронний ресурс – інтернет-проект «Бібліотеки Полтавщини на сторінках обласних газет». Його метою є ознайомлення громадськості з діяльністю бібліотек Полтавської області,

яка висвітлювалася на сторінках обласних газет, починаючи з 1944 року.
http://library.pl.ua/poltavshina/biblioteki_poltavshini_na_storinkakh_oblasnikh_gaz/

- Бібліографічні електронні ресурси: електронні бібліографічні покажчики http://library.pl.ua/nashi_vidannja/inshi_vidannja/, календарі знаменних і пам'ятних дат http://library.pl.ua/nashi_vidannja/kalendar_znamen_i_pam_dat_poltavshini/ бібліографічні списки статей.

Полтавська обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара, БД створена в 2000 році. Обсяг (на 01.01.2016) – 277854 електронних записів. З них: «книги» – 87332; «статті» – 98585; «красзнавство. Полтавщина» – 27799; «техніка» – 12854; «мистецтво» – 6800; «галузева література» – 2569; «електронні та відеоматеріали» – 795; «нотні видання» – 994.

Приклад роботи невеликої районної бібліотеки – це Центральна бібліотека імені Г.С. Сковороди ЦБС Чорнухинського району http://ch-biblioteka.at.ua/index/resudsi_biblioteki/0-5 : На 01 січня 2016 р. фонд районної бібліотеки налічує 20566 документів : 17085 книг та брошур, 3024 періодичних видань, 296 аудіо відеоматеріалів, 161 електронний документ. За мовами : українською – 10750 прим., російською – 9740, іноземною – 76. Створено електронний каталог, він включає майже 10000 записів.

Три обласні бібліотеки та 5 районних бібліотек (м. Гребінка, Кременчук, Лубни, Пирятин, Чорнухи) та 1 міська (Кременчук) використовують в своїй роботі АБІС ІРБІС.

Найбільш потужні технічно бібліотеки – 3 обласні: ПОУНБ імені І. П. Котляревського, Полтавська обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара, Полтавська обласна бібліотека для дітей імені Панаса Мирного та Кременчуцька міська централізована бібліотечна система для дорослих, Лубенська центральна районна бібліотека ім. Володимира Малика, Полтавська міська ЦБС – використовують інтерактивний он-лайн сервіс «*віртуальна довідка*», електронні бібліографічні покажчики, календарі знаменних і пам'ятних дат, бібліографічні списки статей. Приклад:

Полтавська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. П. Котляревського: http://library.pl.ua/poslugi/virtualna_dovidka/

Полтавська обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара: http://libgonchar.org/index.php?option=com_content&view=article&id=200%3A2013-06-07-08-48-35&catid=163&Itemid=34&lang=uk

Кременчуцька міська централізована бібліотечна система для дорослих: <http://cbsbook.com.ua/virtualna-dovidka.html>,

Лубенська центральна районна бібліотека ім. Володимира Малика: http://lubny-bibl-malyka.edu.poltava.ua/guest_book/

Веб-сайт – це візитівка і лице бібліотеки, це важливе стратегічне направлення розвитку діяльності бібліотеки, це можливість просування інформації на більш високі функціональні рівні, це участь у формуванні позитивного іміджу бібліотеки, привернення уваги до наявної інтелектуальної продукції та послуг, що надаються бібліотекою, забезпечення інтересу до бібліотеки в громаді міста або села, можливість

рекламування новітніх послуг для того, щоб в заклад прийшли нові зацікавлені користувачі.

Представлення бібліотек області в мережі Інтернет досить велике – 31 веб-сайт, 58 блогів (порівняно з 2014 р.: 26 веб-сайтів (+5), 48 блогів (+12)). Не мають сайтів 3 районні і 1 міська бібліотека, але всі вони ведуть бібліотечні блоги. В Полтавській області більша частина сайтів відповідають загальним вимогам ведення (це і глибина змісту, і продумана структура, логічність, легкість навігації, оперативність оновлення інформації, доступність для користувачів). В сьгоднішніх реаліях – це розвиток читання через нові інформаційні технології.

Публічні бібліотеки Полтавської області вдосконалюють традиційні форми роботи і вводять або вдосконалюють нові інформаційні послуги, які базуються на своїх фондах і локальних мережах, надають доступ до загальнодоступних ресурсів. Тобто, не маючи своїх електронних колекцій бібліотеки широко використовують ресурси у вільному мережевому доступі та інтернет-ресурси, на які бібліотека дає посилання (лінки). ЕК і ЕКС мають три обласні і п'ять районних бібліотек Полтавської області. Публічні бібліотеки області представлені в мережі Інтернет 31 веб-сайтом та 58 блогами.

Бібліотеки обов'язково повинні бути присутні у соціальних мережах, це один із інструментів для просування і рекламування бібліотеки, її ресурсів та послуг. Майже всі бібліотеки використовують переваги соціальних мереж.

Документний фонд Полтавської області – це також інформаційний ресурс, який повинен широко використовуватись в системі соціальних комунікацій області і регіону, для функціонування суспільства і задоволення його потреб. Але документний фонд особливо сільських бібліотек-філій потребує оновлення, в зв'язку з зношеністю і застарілістю. Мінімальне фінансування не задовольняє потреб читачів сіл, районів і міст області.

Основними напрямками державної інформаційної політики є забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації, створення інформаційних систем і мереж інформації та зберігання національних інформаційних ресурсів [4, Ст. 113].

Районні і міські бібліотеки повинні ширше використовувати свій потенціал та можливості інтернет-технологій та завдяки аналітико-синтетичній обробці інформації представляти споживачу тільки якісний контент.

Інформатизація сьогодні висуває бібліотеки в ряд найважливіших, з погляду задоволення соціальних потреб суспільства, інститутів формування та поширення інформаційних ресурсів. На сьогодні бібліотеки активізують розвиток інформаційної функції, стають універсальними інформаційними центрами, сприяють забезпеченню вільного й необмеженого доступу до інформації всім членам суспільства [3, с. 23].

Джерела та література

1. Маніфест ІФЛА/ЮНЕСКО про публічні бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ube.nplu.org/article/>
2. Основні показники роботи бібліотек Полтавської області за 2015 рік / Управління культури Полтавської обласної державної адміністрації, Обласна універсальна наукова бібліотека імені І. П. Котляревського, Науково-методичний відділ. – Полтава, 2016. – 26 с.
3. Пальчук В. Бібліотеки в інформаційно-аналітичному забезпеченні органів державної влади : монографія / В. Пальчук. – К. : НБУ ім. В. І. Вернадського, 2014. – 281. – С. 23.
4. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію» = Про інформацію : Закон України, 13 січ. 2011 р. №2938-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 313.

Вікторія Вощенко

м. Полтава

МУЗЕЇ ЯК ОСЕРЕДКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ

У нашій країні сучасний стан суспільно-політичного, соціально-економічного та культурного розвитку породжує потребу нового змістовного наповнення діяльності традиційних музеїв, основні функції яких – акумулювання, збереження, популяризація національної та світової духовно-історичної спадщини – мають відповідати вимогам часу.

Маємо визнати той факт, що сьогодні, на жаль, розвитку музеїв та музейної справи приділяється недостатньо уваги. Серед причин низького авторитету музейних закладів можна назвати їх невідповідність сучасним вимогам вивчення, збереження, використання та популяризації предметів та колекцій, невміння задовольнити потреби вибагливого відвідувача та інші проблеми. Т. Шлепакова зазначає, що зменшення привабливості музеїв свідчить як про неспроможність цих установ якісно конкурувати зі сферою масових розваг, так і про загальне зниження культурного та загального інтелектуального рівня нації [2, с. 2].

Проте культурна спадщина є найпотужнішою складовою формування української ідентичності поруч із мовою, територією, економічним життям і спільністю історичної долі, що може стати чинником національної консолідації, посприяти суспільному розвитку. У цьому контексті особливу роль покликані відіграти саме музеї шляхом здійснення своєї соціальної функції документування процесів і явищ, що відбуваються в суспільстві й природі. Виконання цього завдання передбачає цілеспрямоване відображення у музейній збірці за допомогою музейних предметів тих процесів та явищ, що їх музей вивчає відповідно до свого профілю й місця у музейній мережі. Музей, як соціальний продукт, є результатом цілеспрямованої, систематичної, творчої пошуково-дослідницької, збиральницької, фондової, експозиційної роботи [1, с. 19].

Світова практика діяльності музейних установ, подальший розвиток музейної педагогіки, необхідність пошуку нових форм і видів роботи з дитячою аудиторією – майбутніми відвідувачами, спонукає кожен музей до